

Oslo, 27. oktober 2023

Stortingets energi- og miljøkomité

TILLEGGSINNSPILL OM GRØNN OMSTILLING I INDUSTRIEN, ENOVAS ROLLE OG DIFFERANSEKONTRAKTER

Vi viser til budsjettøringen 24. oktober og vårt skriftlige innspill i denne forbindelse. Som varslet i den muntlige høringen, kommer vi her med et tilleggsinnspill blant annet vedrørende Enovas rolle.

Halvering innen 2030 og negativ innen 2050

Som nevnt i høringen, kan Industrien fjerne klimagassutslippene innen 2050. Med karbonfangst og annen teknologi kan industrien bli karbonnegativ. Industrien arbeider i dag med dette som en klar og realistisk målsetting, blant annet med utgangspunkt i arbeidet som ble gjort i Prosess21. Det aller meste av utslippene kan elimineres i god tid før 2050.

Innen 2030 kan fastlandsindustrien mer enn halvere sine utslipp, fra dagens nivå. Dette vil være et nødvendig og vesentlig bidrag til at de norske klimamålsettingene nås. Potensialet for utslippskutt mot 2030 utgjør minst 10 prosent av de totale norske utslippene (mer enn fem millioner tonn CO₂)¹, hovedsakelig med tilgjengelig teknologi, prosjekter som allerede er utredet og med lavere kostnad enn mange andre utslippskutt regjeringen legger opp til.

Norske bedrifters konkurransevne

Dette dreier seg også i høyeste grad om norske bedrifters konkurransevne. Klimakampen har på kort tid utviklet seg til å bli en konkurranse mellom land og kontinenter. I tillegg til at EUs grønne giv innebærer en historisk satsing for kontinentet, tar hvert enkelt av landene sats for å sikre seg en posisjon i et fremtidig, grønt marked. Og konkurransen fra andre kontinenter er betydelig, blant annet fra USA, Canada og Kina som alle satser kraftig på industriell omstilling.

EU er i ferd med å styrke satsingen på grønn omstilling vesentlig. I "A Green Deal Industrial Plan for the Net-Zero Age" forklarer kommisjonen satsingen på følgende måte:

"In the next few years, the economic shape of the net-zero age will be firmly set. New markets will have been created, breakthrough clean technologies will have

¹ Miljødirektoratet (Klimatiltak i Norge mot 2030), FFM, Zero m. fl.

been innovated, developed, and brought to market, and our energy systems transformed. Therefore, those who invest first and faster today will secure their place in this new economy and create jobs for a newly skilled workforce, rejuvenate industrial manufacturing bases, lower costs for people and businesses and be in a prime position to support other parts of the world to decarbonise their own economies.”

Norsk industri er med vår fornybare kraft klimavennlig. Men skal vi fortsette å ha ledertrøya på, må vi likevel omstille oss raskt og bli enda bedre, også på gode klimaløsninger. Da må virkemiddelapparatet være tilpasset industriens behov på en bedre måte enn vi ser i dag. Med den satsingen vi ser i landene rundt oss, blir vi raskt hengende etter. Det må innføres virkemidler nasjonalt som sikrer norske bedrifter et fortsatt forsprang.

Dette er også anbefalingen fra Klimautvalget 2050, som la frem sin rapport i dag:

«Norske bedrifter kan risikere å tape konkurransekraft i det europeiske markedet dersom omstillingen i Norge går saktere enn den industrielle utviklingen som nå skjer i Europa. Mange europeiske land har valgt å innføre virkemidler nasjonalt rettet mot utslippskilder innenfor EUs bedriftskvotesystem EU ETS fordi de ser at kvotesystemet alene ikke gir tilstrekkelig raske utslippskutt, eller at andre hensyn tilsier at det er viktig å forsere utviklingen. [...] Dette kan tale for at nasjonale virkemidler vil være viktige for å utvikle teknologi og omstille norske bedrifter på tross av at virkemidlene på EU-nivå blir mer omfattende og inngripende i tiden som kommer.»

Det er nødvendig med kraftfulle virkemidler for videre teknologiutvikling og for at industrien kan ta i bruk tilgjengelig teknologi raskt

For å nå klimamålene og for å sikre nødvendig kraftbehov, må virkemidler og forutsetninger på plass meget raskt. Tiden er i ferd med å renne ut. Regjeringen må legge frem kraftfulle tiltak på bred front i år om målene skal kunne nås. Det er et stort rom for økt satsing innenfor statsstøttereguleringen, ikke minst etter de justeringer som EU er i ferd med å vedta.

Regjeringens Veikart for Grønt Industriløft, som ble lagt frem i juni 2022 og som senere er revidert, kan utgjøre en god plattform for nødvendig politikk for grønn omstilling i industrien. Men regjeringen følger ikke sitt eget veikart med det budsjettforslaget som er fremlagt.

Oppsummert mener vi krav til en nødvendig politikk for grønn omstilling i industrien kan oppsummeres som følger:

Grønn omstilling i industrien bidrar til at Norge når klimamålene og til å sikre konkurransedyktige og vekstkraftige industribedrifter

Industrien mot nullutslipp

Mer enn halvering av utslippene med tilgjengelig teknologi¹

- Fra dagens nivå på 11-12 mill tonn CO²
- Elektrifisering, hydrogen, CCS, biokarbon, energigjenvinning, resirkulering mv.

Nullutslipp innen 2050²

- Krever utvikling av ny teknologi, blant annet i aluminiumsindustrien
- CCS og bruk av biokarbon kan gjøre industrien klimanegativ i 2050

Norske klimamål

**Minus 55 %
i 2030**

**Null utslipp
i 2050**

Virkemidler og forutsetninger

Virkemidler for kutt i kvotepliktige utslipp

- Enovas mandat må endres slik at kvotepliktige utslipp inngår i målekriteriene
- Investeringsstøtte og differansekontrakter

Virkemidler for energieffektivisering

- Enovas mandat må endres slik at energieffektivisering inngår i målekriteriene
- Gjeninnføring av «Industriprogrammet»

Virkemidler for teknologiutvikling

- Kraftig økning av miljøteknologiordningen
- Kapasitet til å støtte store prosjekter

Finansieringsordninger

- Kraftig oppkapitalisering av grønne finansieringsordninger dimensjonert for industriprosjekter (Innovasjon Norge, Nysnø mv)

Tilgang til EUs virkemidler

Stort behov for mer fornybar kraft

Tiden er i ferd med å renne ut. Virkemidler og forutsetninger må på plass meget raskt

¹ Miljødirektoratet (Grønn omstilling) FFM, Zero m. fl.

² Prosess21 m. fl.

Enovas mandat må endres

Den altoverveiende delen av utslippene i fastlandsindustrien er kvotepliktige. Kvotepliktige utslipp er utenfor Enovas eksisterende mandat og målekriterier. I tråd med dette har ikke Enova lenger relevante virkemidler for klimaomstilling med eksisterende teknologi i industrien. I det mandatet som trådte i kraft i 2021, ble energieffektivisering fjernet som målekriterium for Enova. Mandatet gir derfor ikke lenger Enova en relevant rolle i å bidra til omstilling i industrien, utover utvikling av *ny* teknologi. Blant annet det tidligere suksessfulle Industriprogrammet er tatt ut av virkemiddelporteføljen til Enova.

Enovas mandat må endres slik at utslippskutt i kvotepliktig sektor og energieffektivisering inngår i målekriteriene. Og Enova må i tråd med dette etablere virkemidler som er relevant for industrien.

Den gjeldende avtalen med Enova løper til 31. desember 2024. Med tanke på utslippskutt før 2030, kan man ikke vente til 2025 med å iverksette nye ordninger. Endringen må skje nå og kan gjøres gjennom en tilleggsavtale, slik departementet og Enova har inngått ved flere anledninger, senest i februar i år. I en tilleggsavtale om utslippskutt i industrien mot 2030 må delmålet om reduserte klimagassutslipp mot 2030 justeres slik at også kvotepliktige utslipp omfattes. Målekriteriet må oppdateres tilsvarende, og det bør spesifiseres som særlig vilkår (mandatets punkt 8) hvordan Enova skal bidra til å utløse utslippskuttene. Tilsvarende må det tidligere målekriteriet om redusert energibruk igjen inn som et målekriterium.

Klima- og energifondet må videre tilføres midler i tråd med de behov omstillingen i fastlandsindustrien krever og strukturen på virkemiddelbruk (for eksempel investeringsstøtte vs. differansekontrakter).

Differansekontrakter et godt virkemiddel

Introduksjon av differansekontrakter i industrien vil kunne utgjøre et effektivt virkemiddel for å fremme klimarelaterte prosjekter i kvotepliktig sektor. Virkemiddelet er foreslått for bruk i forbindelse med hydrogen, men bør innføres mer generelt for klimarelaterte prosjekter i industrien.

Differansekontrakter for utslippsreduksjoner innebærer at utslippsreducerende prosjekter får en garantert og avtalt karbonpris for realiserte utslippsreduksjoner eller en garantert produktpris. Staten betaler differansen mellom garantert og faktisk karbonpris/produktpris.

Differansekontrakter vil for det første redusere eller fjerne risikoen knyttet til fremtidig karbonpris eller fremtidig produktpris (produsert med null eller lave utslipp). Staten tar risikoen. Ved at karbonprisrisikoen fjernes, vil risikojustert lønnsomhet for prosjektet øke. Miljødirektoratet påpeker i sin rapport² at usikkerhet om fremtidig karbonprising og kvotesystemet kan bidra til at virksomheter venter med å gjennomføre tiltak. Vi mener differansekontrakter kan bidra til å løse dette problemet.

I tillegg kan den avtalte karbonprisen settes høyere enn dagens og forventet pris. En høyere karbonpris «forskutteres» slik at prosjekter som vil være lønnsom med en karbonpris som først forventes om mange år, blir lønnsom nå. Dette er en aktuell problemstilling særlig for norsk industri. Dagens kvotepriser er først og fremst egnet til å utløse prosjekter utenfor Norge. Norsk industri har allerede gjennomført en betydelig omstilling. Nye prosjekter forutsetter en høyere karbonpris enn det som forventes før 2030.

Differansekontrakter kan fungere alene eller komme i tillegg til andre risikoreducerende virkemidler. Kombinert med for eksempel investeringsstøtte eller grønne lån, vil den garanterte karbonprisen kunne settes lavere enn om differansekontrakter benyttes alene.

Differansekontrakter er ofte nevnt i forbindelse med spesifikke teknologiområder, for eksempel CCS og hydrogen, hvor tildelingen kan skje basert på auksjoner. Men som nevnt mener vi differansekontrakter bør innføres generelt. Der tildelingen ikke kan baseres på auksjoner fordi prosjektene er få innen samme kategori eller unike på andre måter, kan og bør tildelingene skje administrativt og etter de samme kriterier som andre virkemidler. EUs statsstøtteregulering tillater slik administrativ tildeling der det er hensiktsmessig. Det vil ikke være mer krevende enn tildeling av investeringsstøtte mv.

Forvaltningen av differansekontrakter kan tillegges Enova dersom mandatet til Enova endres slik at utslippskutt i kvotepliktig sektor inkluderes.

² Klimatiltak i Norge mot 2030

Alternativt kan differansekontrakter forvaltes av andre etater, for eksempel Innovasjon Norge eller EksFin.

Budsjettmessig vil differansekontrakter først ha effekt når tiltaket er i drift. De statlige utbetalingene vil være mindre jo raskere karbonprisingen stiger i årene som kommer, og potensielt negative om karbonprisene overstiger den garanterte prisen.

Med vennlig hilsen
Forum for Miljøteknologi
Marianne Lie (sign)
Sekretariatsleder

Forum for Miljøteknologi (FFM) består av en rekke av de største bedriftene i Norge innen prosessindustri, treforedling og byggenæringen. Våre medlemmer har egne prosjekter innen miljøteknologi og fornybar energi. FFMs mål er at norske bedrifter skal være verdensledende i utvikling og bruk av miljøteknologi.

FFMs medlemmer:

Yara International
Glencore
Fellesforbundet

Alcoa Norway
Norsk Hydro
Fornybar Norge

Borregaard
Vafos Pulp/Hellefoss Paper